

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-116 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 11-44/994-340
Karar Tarihi : 03.08.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

10 **B. RAPORTÖRLER** : Sinan BOZKUŞ, Selvi KOCABAY, Bahar ERSOY

C. BAŞVURAN : Ümit UYSAL
Kınalıtepe Cad. No:18/8 Simitaş 3. Blok Merter/İstanbul

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş.
Cumhuriyet Mahallesi E5 Yanyol No:11 Kartal/İstanbul
- ALJ Otomotiv A.Ş.
Merkez Mah. Erenler Cad. No:64 Çekmeköy/İstanbul
- Maksi Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Karaali Çeşme Mevkii E5 Üzeri Silivri/İstanbul

20 **E. DOSYA KONUSU: İstanbul ilinde faaliyet gösteren ve Toyota markalı araçların satışını gerçekleştiren bayiler tarafından araç fiyatlarının sabitlendiği ve indirim yapılmadığı iddiası.**

30 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Şikâyet dilekçesinde özetle; 2008 yılında İstanbul'da Toyota markalı araç satın almak amacıyla 6 adet bayiden fiyat alındığı, ancak bayilerin tümünün aracın fiyatını 40.200 TL olarak belirlediği ve hiçbir şekilde indirim yapmadığı belirtilmiş, bayiler tarafından araç fiyatlarında indirim yapılmasının yasaklandığının ve cezaya tabi olduğunun dile getirildiği iddia edilmiştir. Bunun yanı sıra, başka bir bayi tarafından araca ilişkin daha düşük bir fiyat verildiği söylendiğinde ise, söz konusu bayinin isminin öğrenilerek bayinin arandığı iddia edilmiştir. Başvuruda ayrıca, aracın satın alındığı bayi tarafından araç fiyatında kesinlikle indirim yapılmadığı, ancak başka bayilerin haberinin olmaması kaydıyla 100 TL değerinde park sensörü hediye edildiği ifade edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 14.04.2011 tarih ve 2833 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 26.05.2011 tarih ve 2011-4-116/İİ-11-371.MG sayılı İlk İnceleme Raporu, 02.06.2011 tarih ve 11-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 20.07.2011 tarih ve 2011-4-116/ÖA-11-377.SB sayılı Önaraştırma Raporu 29.07.2011 tarih ve REK.0.08.00.00-110.02.02/352 sayılı Başkanlık Önergesi ile 11-44 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

40 **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da; Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş., ALJ Otomotiv A.Ş. ve Maksi Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin herhangi bir delile ulaşamadığından, bu teşebbüsler hakkında soruşturma başlatılmasına gerek olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

11-44/994-340

I.İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

50 Hakkında önaraştırma yürütülen teşebbüsler Toyota marka otomobillerin satışı, satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetlerini sunmaktadır. Bu çerçevede ilgili ürün/hizmet pazarları "Toyota marka yeni otomobillerin dağıtımı, satışı ve pazarlaması ve Toyota marka otomobillerin satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Önaraştırmaya konu teşebbüslerin İstanbul ilinde faaliyet göstermeleri nedeniyle, dosya kapsamında, ilgili coğrafi pazar "İstanbul ili" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Değerlendirme

60 İstanbul ilinde faaliyet gösteren ve Toyota markalı araçların satışını gerçekleştiren bayilere yönelik olarak yapılan önaraştırma sonucunda, şikayete konu teşebbüslerin gerçekleştirdiği iddia edilen eylemlerin distribütör firma olan Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş.'nin baskısı veya teşviki ile gerçekleştiğine dair herhangi bir emareye ulaşılamamıştır. Öte yandan, hakkında önaraştırma yapılan teşebbüslerden Toyota bayileri ALJ Otomotiv A.Ş. ve Maksi Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ihlal teşkil edebilecek eylemlerine de rastlanmamıştır. Bu çerçevede, bahse konu üç teşebbüs hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

Dosya konusu iddialara yönelik olarak

- 70 a) Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş. hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYÇOKLUĞU ile
- b) ALJ Otomotiv A.Ş. ve Maksi Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile
- karar verilmiştir.

KARŞI OY GEREKÇESİ

Kurum kayıtlarına 14.04.2011 tarih ve 2833 sayı ile giren başvuruda; 2008 yılında İstanbul'da Toyota markalı araç satın almak amacıyla 6 adet bayiden fiyat alındığı ancak bayilerin tümünün aracın fiyatını 40.200 TL olarak belirlediği ve hiçbir şekilde indirim yapmadığı belirtilerek, bayiler tarafından araç fiyatlarında indirim yapılmasının yasaklandığının ve cezaya tabi olduğunun dile getirildiği, bunun yanı sıra, başka bir bayi tarafından araca ilişkin daha düşük bir fiyat verildiği söylendiğinde ise, söz konusu bayinin isminin öğrenilerek bayinin arandığı ifade edilerek, başvuruda ayrıca, aracın satın alındığı bayi tarafından araç fiyatında kesinlikle indirim yapılmadığı, ancak başka bayilerin haberinin olmaması kaydıyla 100 TL değerinde park sensörü hediye edildiği iddiaları üzerine hazırlanan 26.05.2011 tarih ve 2011-4-116/İİ-11-371.MG sayılı İlk İnceleme Raporu, 02.06.2011 tarih ve 11-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Bu karar uyarınca yapılan önaraştırma ve sonucunda düzenlenen 20.07.2011 tarih, 2011-4-116/ÖA-11-377.SB sayılı Önaraştırma Raporu'nun Kurul'umuzda incelenmesi sonucunda mezkur kararı ile Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş. (Toyota) hakkında şikayetin reddi ile bu konuda soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar vermiş olup, bu teşebbüs hakkında da soruşturma açılması gerektiği düşüncesiyle aşağıda belirteceğim nedenlerle bu kararın (a) maddesine katılmıyorum.

Öncelikle, karşıoy gerekçeleri açıklanmadan önce, Dosyanın 11-44 sayılı gündemin 38.maddesi olarak Kurul'umuza geldiğini, karşıoy kullanılan bu kararın dışında aynı gündem maddesi ve aynı şikayetle ilgili olarak ilaveten, aynı tarihte iki ayrı karar daha alındığını, bunlardan birisinin 11-44/994-M(1) sayı ile İstanbul ilinde faaliyet gösteren 9 (dokuz) adet Toyata bayii hakkında; Toyota markalı yeni araçların satışı ile satış sonrası bakım-onarım hizmetlerinde rekabetin kısıtlanması suretiyle 4054 sayılı Kanun'un ihlal edilip edilmediğini tespit üzere soruşturma açılmasına ve diğerinin ise 11-44/994-M sayı ile Marmara, Karadeniz-Doğu, Ege Bölgesinde faaliyet gösteren ve Toyota markalı araçların satışını gerçekleştiren bayiler tarafından fiyat rekabeti yerine fiyat birliğine gidilerek kar marjlarının arttırılması, fiyat birliği kararına uymayan yetkili satıcıların araç tahsisatlarının kesilmesi, arzın kısılması suretiyle fiyatların yükseltilmesi ve fiyatların belli seviyelerde tutulması gibi hususlar bakımından ortak hareket edilip edilmediğine yönelik olarak önaraştırma yapılmasına ilişkin olduğunu , bu nedenle kararın diğer kararlarla birlikte değerlendirmesi gerektiğini belirtmek isterim.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 1.maddesinde; kanunun amacının, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamak olduğu belirtilmiş, 40.maddesinin 1.fıkrasında; Kurul resen veya kendisine intikal eden başvurular üzerine doğrudan doğruya soruşturma açabileceği gibi, soruşturma açılıp, açılmayacağını saptanması bağlamında önaraştırma yaptırabileceği, aynı Kanun'un 41.maddesinde de; yapılan önaraştırma sonucunda düzenlenen raporu değerlendirerek soruşturma açılmasına veya açılmamasına karar vereceği hükme bağlanmıştır. 40 ve 41.maddenin gerekçeleri incelendiğinde de; Kurul'un

11-44/994-340

kendisine yapılan her türlü ihbar, şikayet ve başvuruyu mutlaka değerlendirmeye alarak, ihbar ve şikayetlerin ciddi bir şekilde ele alınmasının amaçlandığı, yaptırılacak önaraştırmadan sonra ciddi bulunan iddiaların derinleştirilerek soruşturma aşamasının yerine getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere, önaraştırma sonucunda rekabet kurallarını ihlal eden eylem, karar ve anlaşmaların varlığının bulunmadığı hususunda kurula tam bir kanaat gelmesi halinde soruşturma açılmamasına karar verileceği, ancak önaraştırma sonucu elde edilen belge ve bilgiler bu kanıya ulaşılmasını sağlamıyorsa bir başka deyişle bilgi ve belgelerin yetersizliği nedeniyle böyle bir kanaate varılamıyorsa soruşturma açılması gerektiği açıktır. 4054 sayılı yasanın yukarıda açıklanan amacına hizmet etmek adına, soruşturma açılmamasına karar verilebilmesi için önaraştırma sonucu elde edilen bilgi ve belgelerin, olayda rekabet ihlali olmadığını açık olarak ortaya çıkarması gerekir. Danıştay'ın yerleşmiş içtihatları¹ da bu yöndedir. Danıştay kararlarında, rekabet ihlaline ilişkin ciddi bulgulardan çok, öncelikle önaraştırma da elde edilen belge ve bilgilerin değerlendirilmesi sonucu, iddia konusu ihlallerin olmadığı yolunda kurula tam bir kanaat gelmesi hususunun varlığı aranmaktadır.

Dosya konusu olayımıza gelince yerinde inceleme sırasında, bazı bayilerin yanı sıra Toyota'da da bazı belgeler bulunmuştur.

1-Toyota'da yapılan yerinde incelemede alınan bazı bayilerin katılımı ile Bursa Anatolia Hotel Toplantı Salonu'nda 22.03.2006 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda görüşülen hususlara yer verilmiş, bu belgede;

"Bölge içerisinde YS'lar arası fiyat birliği yapılmalı aksi taktirde kar yerine zarar ediliyor. Bölge içi rekabet sonucu yapılan fiyat indirimleri kar marjını düşürüyor. Ancak bölge içerisinde fiyat birliği yapılsa bile bölge dışından (Örn, Lider/Ankara veya İstanbul YS'ları gibi) bölge içerisine yapılan satışlarda anormal indirimler yapılıyor. Bu sefer de fiyat birliğinin bir anlamı kalmıyor. Türkiye genelinde olmalı."

"Az bulunan modeller için (RAV4, Yaris, SD Dizel gibi) indirim yapan YS'ların tahsisatları kesilsin. Yaptırım uygulansın. Aksi taktirde RAV4 gibi bölge tahsisatına az veya hiç düşmeyen modeller bölgeye dışarıdan satılıyor." "Toyota'nın diğer markalara kıyasla teknoloji ve kalite üstünlüğü olmasına karşın imajı istenilen düzeyde değil. Bu konuda yeterli yatırım yapılmıyor. İmajı bozan bir diğer husus da YS'lar arası yapılan kontrolsüz fiyat indirimi ve rekabeti." İfadeleri yer almıştır.

"YS'lara verilen sözlerin tutulması gerekli. Örneğin, indirim yapılanlara tahsisat kesilecekse kesilmeli, lafta kalmamalı bazı uygulamalar. Verilen sözlerin arkasında durulmalı. Toyotasa daha şeffaf olmalı."hususları bulunmaktadır.

2- Toyota'da yerinde inceleme sırasında bulunan bir başa belgeden 27.03.2006 tarihinde bazı bayilerle birlikte Toyata elemanı Murat ÖZBEK'in katılımıyla Toyota Plaza Tokular'da bir toplantı gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Belgede, alınan ortak bir kararla 2006 yılının 2. toplantısının İzmir Akdemir'de, 3. toplantısının ise Antalya Bakırcılar'da olacağı belirtilmiştir. Toplantıda görüşülen hususlara yer verilmiş, bu belgede ;

"Fiyat indirimi konusunda fiyat birlikteliğini sağlasak bile ikinci el, hediye, kasko gibi uygulamalar sebebiyle gerçekte yapılamadığı söylendi. Bu sebeple özellikle Y/S satış kadrolarına bu bilincin verilmesini sağlayalım. Sadece

¹ (1) Danıştay 13.Dairesinin 07.02.2011 gün ve E.2010-4155 ,K.2011-492 sayılı kararı

11-44/994-340

telefonda liste fiyatı verme disiplinini uygulasak bile büyük gelişme gerçekleştirmiş oluruz."

"Rekabeti kendi aramızda değil rakiplerimizle yaşamalıyız. Bu konuda en önemli faktörde Y/S lar olarak ortak hareket etmek olmalıdır."

3- Toyota'da Bayi Yönetimi Direktörü İsmail ERGUN'un odasında yapılan yerinde incelemede bulunan el yazısı notlarında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

"Fiyat indirimi yerine aksesuar hediye edelim. Ucuz aksesuar?" notu bulunmaktadır.

4- Toyota'da yapılan yerinde incelemede alınan bir diğer belgeden Toyotasa Yetkili Satıcı Danışma Kurulu'nun ilk toplantısının 06.04.2006 tarihinde Toyota'da bazı bayilerle birlikte, Toyota elemanları İbrahim Orhon , Fatih Çantalı , Selim Okutur Tanju Akçagüner, Mustafa Çınar, Ahmet Çelik, Cem Bodur ve Murat Özbek'in katılımı ile gerçekleştirildiği ve toplantıda toplantı notları arasında **"... Planlamak, satmanın yarısı. En çok ne satar değil, elimizdekini ne kadar iyi satabiliriz. Rifat Beyden çok güzel inciler geldi. Arzı talebin biraz altında tutmak. Fiyatı belli bir seviyede tutarak karlılığı sağlayabilmek. Hepimiz için güzel bir sistem...."** ifadesi bulunmaktadır.

5- Toyota'da yapılan yerinde incelemede elde edilen ve yetkili satıcı temsilcileri ile Toyota yetkililerinin katıldığı 10.11.2006 tarihli danışma kurulu toplantısına ilişkin belgede **"İstanbul'da fiyat birlikteliği varken, Anadolu'da neden zararına satış yapılıyor"** ifadelerine yer verilmiştir.

Toyota'da yapılan yerinde incelemede bu belgelerin dışında birkaç belge daha bulunmuştur. Tüm bu belge ve bilgilerden, İstanbul'da bulunan Toyota bayilerinin fiyat yönünden bir birliktelik içinde olduğunun anlaşılmasının yanı sıra, bu tür konuların konuşulduğu ve değerlendirildiği toplantılara bayi ve satış temsilcilerinin yanı sıra Toyota yetkililerinin de katıldığı, bu toplantılarda konuşulan ve değerlendirilen konularda rekabet karşıtı söylem ve davranışlara karşı çıkmamak suretiyle pasif bir katılım içerisinde bulunduğu ve bunun yanı sıra, Toyota'dan yerinden inceleme sırasında elde edilen 22.03.2006 tarihli belgede geçen **"YS'lara verilen sözlerin tutulması gerekli. Örneğin, indirim yapılanlara tahsisat kesilecekse kesilmeli, lafta kalmamalı bazı uygulamalar."** sözü ile Toyota'nın, böyle bir eylemin varlığı kanıtlanmamakla birlikte diğer bayilere, indirim yapanlara karşı bir takım yaptırım sözleri verdiği ve bu belgelere göre en azından olaydan bilgi sahibi olduğu ve önleme adına hiçbir girişimde bulunmadığı gibi aksine rekabet karşıtı sözler verdiği yolunda ciddi bulgular olduğu anlaşılmaktadır. Birçok belgenin Toyota'dan elde edilmesi ve toplantıların birçoğuna yine Toyota elemanlarının katıldığı anlaşıldığından, bu bağlamda, Toyota hakkında ciddi ve rekabet karşıtı olarak değerlendirilen, bayiler tarafından araç fiyatlarında indirim yapılmasının yasaklandığının ve cezaya tabi olduğunun dile getirildiği şikayetçi iddialarının, dosya içeriği belge ve bilgiler karşısında önaraştırmaya konu edilen olayın soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı yönünde kesin bir kanaate ulaşmaya yetecek ölçüde aydınlatmadığı anlaşıldığından, konunun derinlemesine incelenmesi için Toyota Pazarlama ve Satış A.Ş (Toyota) hakkında da soruşturma açılması gerekirken anılan teşebbüs hakkında şikayetin reddi ile bu konuda soruşturma açılmasına gerek olmadığına ilişkin kurulumuz kararının (a) maddesine katılmıyorum.

Reşit GÜRPINAR

Kurul Üyesi